

ПРОБЛЕМА АРХЕТИПІВ У СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ

Розвиток людської спільноти - це не лише зміна одних інституцій чи уявлень іншими, але й існування вертикальних інформаційно-енергетичних структур, які пронизують історичний процес від найдавніших часів до сучасності. Такі структури (архетипи) передаються із покоління в покоління, забезпечуючи тяглість духовної традиції. З огляду на це, вкрай важливого значення набуває дослідження різних підходів до розуміння поняття "архетипу" у вітчизняній та зарубіжній психологічній літературі.

У науковій літературі поняття архетипної символіки розкривається у роботах С. Грофа, Е. Едінгера, А. Менегетті, Е. Ноймана, З. Фрейда, К.Г. Юнга, Т. С. Яценко та інших.

Архетип – центральне поняття аналітичної психології, означає сутність, форму і спосіб зв'язку спадкових несвідомих первообразів та структур психіки, що переходять з покоління до покоління. Архетипи забезпечують основу поведінки, структурування особистості, розуміння світу, внутрішню єдність та взаємозв'язок культури та взаєморозуміння...Архетипи завжди наповнюються конкретним змістом; вони нейтральні по відношенню до добра і зла, їм властива амбівалентність, іманентність та ін.

К. Г. Юнг під поняттям архетипу розумів відображення досвіду людства, найдавніші форми уявлення, інстинкти, що представлені у свідомості через символи та образи. На думку К. Г. Юнга, архетипи несуть значний енергетичний заряд, що може бути прихований від людини до того часу, поки архетипи є неусвідомленими та нерозкритими. Цим імпульсам важко протистояти, особливо тоді, коли контроль свідомості послаблюється. Архетипи впливають на відношення людини до основних моментів життя: народження, взаємин, любові, розлуки, смерті. Архетипи – це образи, які поєднуються з життям людини, і їх можна зрозуміти тоді, коли вони наповнюються особистісним змістом та індивідуальним досвідом, тому спогади дитинства і відтворення архетипних образів розширюють свідомість лише в тому випадку, коли вдається розкрити зміст первісної психіки, що

шляхом символізації прагне поєднати і примирити протилежності, які притаманні людині.

Слід сказати, що з часом ці погляди Юнга набули розвитку й поглиблення в концепціях А. Адлера, В. Райха, О. Ранка, А. Лоуена. Так, по мірі розвитку теорії і реалізації своїх ідей, Райх переконався в існуванні первинної космічної енергії, яка є джерелом трьох великих сфер екзистенції, що виникають з неї в складному процесі диференціації: механічної енергії, неорганічної маси і живої матерії. Цю енергію вчений назвав оргоном, основною якістю якого є пульсація. Винаходом Райха стали біоенергетичні процеси взаємодії "оргонової енергії, що не має маси" та "оргоновою енергією, що стає матерією" — саме в цьому полягає сутність істинного розуміння Всесвіту, природи і людської психіки.

Т.С. Яценко звертає увагу на те, що архетипи відображають несвідому «драму душі», проявляючись у символічних образах, що спливають у снах, знаходять вираження у малюнках, що дає змогу пізнати їх через здатність передавати складний психологічний зміст за допомогою форм, образів, кольорів. Вчена стверджує, що архетипи надають допомогу в пізнанні логічного змісту несвідомого.

Хоча проблема архетипів є наріжною для всієї європейської філософської думки, вона не стала предметом детального аналізу в українській історико-психологічній літературі. На сучасному етапі в Україні з'являються поодинокі дослідження, котрі торкаються аналізу окремих аспектів такої проблематики, зокрема архетипової концепції К. Юнга. Однак, в цілому проблема розуміння архетипу в концепціях вітчизняних та зарубіжних авторів залишається недостатньо дослідженою, а тому перспективною сферою психологічних студій.

Література:

1. Юнг К. Г. Архетип и символ. — СПб., 91 с.
 2. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2006. — 382 с.: іл.
- Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції: Навч. посіб. — К.: Либідь, 1996. — 264 с.